

Pla municipal
del servei bibliotecari
de la ciutat de Lleida

Novembre 2020

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Bibliotèques
Públiques
de Catalunya

Ajuntament de Lleida

Pla municipal
del servei bibliotecari
de la ciutat de Lleida

Coordinació, documentació i redacció:

Camil·la Minguell Cardeñes, Regidoria de Ciutat i Cultura, Ajuntament de Lleida.
Javier Nieto Arroyo, Servei de Biblioteques, Generalitat de Catalunya.

Amb la col·laboració de:

Carme Bellet, Departament de Geografia i Sociologia, Universitat de Lleida.
Antònia Capdevila, Biblioteca Pública de Lleida, Generalitat de Catalunya.
Assumpta Carbonell, Servei de Biblioteques, Generalitat de Catalunya.
Nati Moncasí, Central de Biblioteques de Lleida, Generalitat de Catalunya.

Cartografia:

Jaume Claramunt, Secció de Sistemes d'Informació Geogràfica, Regidoria de Govern Obert i Qualitat Democràtica i Institucional, Ajuntament de Lleida.
Jaume Macià i Carme Bellet, Departament de Geografia i Sociologia, Universitat de Lleida.

L'Ajuntament de Lleida agraeix la tasca de Frederic Baena, qui va ser responsable de la Biblioteca Municipal de Pardinyes fins a l'any 2017, com a redactor del primer esborrany d'aquest pla.

Sumari

Introducció	7
Objectius	9
Serveis	9
Informació	9
Préstec	10
Formació d'usuaris	11
Suport a la formació i a l'autoformació	11
Promoció de la biblioteca i foment de la lectura	11
Serveis per a usuaris amb necessitats específiques	12
Serveis virtuals	13
Situació bibliotecària actual	15
Anàlisi socioterritorial	17
Àrea central	17
Àrea nord	17
Àrea sud-est	18
Àrea oest	19
Proposta de xarxa urbana bibliotecària	21
Biblioteca central urbana	21
Biblioteques locals de proximitat	22
Sales municipals de lectura	23
Coordinació del sistema urbà de biblioteques	24
Previsió de costos	25
Posada en marxa de cada biblioteca de proximitat	25
Despesa anual de funcionament de cada biblioteca de proximitat	25
Annexos	27
Annex 1: mapa de zonificació	27
Annex 2: mapa de la renda mitjana anual disponible per persona a les seccions de districte de la ciutat de Lleida (2017)	29
Annex 3: mapa del percentatge de població que viu en unitats de consum amb ingressos <10.000 euros anuals (2017)	31
Annex 4: llistat i mapes d'equipaments integrables i col·laboració	33

Introducció

L'Ajuntament de Lleida, davant el progressiu creixement de la ciutat i l'augment de la seva població, és conscient que els serveis bibliotecaris que actualment s'ofereixen a la ciutadania són insuficients i no s'adapten a les necessitats de la població present ni futura.

A conseqüència de la percepció d'aquesta insuficiència, i amb la convicció que la biblioteca pública és el servei cultural que millor pot garantir l'exercici dels drets culturals i l'accés democràtic a la informació, la cultura, la formació contínua i el lleure, es planteja la necessitat d'elaborar un pla que fomenti, d'acord amb els preceptes del *Mapa de la Lectura Pública de Catalunya*¹ i de l'altra normativa aplicable, la creació i el desenvolupament gradual d'una xarxa bibliotecària urbana harmònica i suficient per al conjunt de la població.

En aquest sentit, l'Ajuntament de Lleida assumeix com a pròpies les afirmacions que encapçalen el *Manifest de la IFLA/UNESCO sobre la biblioteca pública (1994)*²:

La llibertat, el progrés i el desenvolupament de la societat i dels individus són valors humans fonamentals. Aquests només s'aconseguiran mitjançant la capacitat de ciutadans ben informats per exercir els seus drets democràtics i tenir un paper actiu en la societat. La participació constructiva i el desenvolupament de la democràcia depenen tant de la formació completa com del lliure accés i sense límits al coneixement, al pensament, a la cultura i a la informació.

La biblioteca pública, accés local al coneixement, proporciona les condicions bàsiques per aprendre al llarg dels anys, per decidir lliurement i per al desenvolupament cultural de l'individu i dels col·lectius.

[...]

Els serveis de la biblioteca pública es fonamenten en la igualtat d'accés per a tothom, sense tenir en compte l'edat, la raça, el sexe, la religió, la nacionalitat o la classe social. [...]

¹ Catalunya. Departament de Cultura. *Mapa de la Lectura Pública de Catalunya* [en línia]. [Barcelona]: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, 2014.
<https://biblioteques.gencat.cat/ca/el-servei-de-biblioteques/linies-dactivitat/planificacio-bibliotecaria/mapa-de-la-lectura-publica-de-catalunya>
[Consulta: 09/07/2020].

² Unesco. *Manifest de la IFLA/UNESCO sobre la biblioteca pública* [en línia]. [Barcelona]: Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya, [1994].
http://www.cobdc.org/publica/manifestos/manifest_bp.html
[Consulta: 09/07/2020].

Objectius

Deixant de banda les qüestions referents a la diferent adscripció administrativa dels equipaments que compondran la xarxa, aquesta es planteja com una unitat amb una missió i uns valors compartits, que es poden resumir en els següents punts:

- Desenvolupar territorialment els programes i projectes d'una política general de lectura pública que, amb el lideratge i suport de la Biblioteca Pública de Lleida, es reflecteixi, creixi i s'estengui a partir d'uns vèrtexs estratègicament distribuïts (les biblioteques de proximitat).
- Organitzar els diferents serveis de les biblioteques com a centres de producció i difusió dels programes i projectes culturals de la ciutat.
- Crear les estructures necessàries de dotació i renovació del fons, personal, manteniment dels equipaments, etc., que assegurin un servei de màxima qualitat, així com l'adequada optimització dels recursos esmerçats.
- Assegurar a llarg termini les demandes de la població pel que fa al servei bibliotecari públic, com ara són les necessitats d'informació, formació contínua, oci, relacions ciutadanes, etc.
- Projectar la unitat del servei bibliotecari mitjançant l'ús d'una imatge corporativa i elements de comunicació comuns.

Per a l'assoliment d'aquests fins, l'Ajuntament de Lleida, coherent amb la legislació actual, demanarà el suport i la col·laboració a totes les instàncies de govern supramunicipals.

Serveis

Per a la consecució dels objectius anteriorment exposats, la biblioteca pública ofereix una sèrie de serveis amb el propòsit de satisfer necessitats informatives, formatives i recreatives dels usuaris, fins i tot (i de vegades especialment) d'aquells que tenen dificultats per a la lectura.

L'oferta de serveis de la biblioteca pública s'ha d'adreçar a tota la població com a manera d'afavorir el desenvolupament individual i col·lectiu. També, quan sigui deduïble a partir de l'anàlisi de l'entorn, s'ha de plantejar l'oportunitat d'establir o d'adaptar determinats serveis per a grups específics d'usuaris. En aquest sentit, és evident que, en primer lloc, els serveis de la biblioteca hauran d'oferir-se de forma diferenciada a infants i a adults.

En qualsevol cas, caldrà que tots aquests serveis es prestin de forma accessible, flexible, confortable, segura, organitzada i econòmica. L'anomenada carta de serveis és el document que enumera i caracteritza els serveis oferts per la xarxa bibliotecària, i que compromet aquesta respecte a la qualitat de les prestacions; és, a més, una eina idònia per a la seva difusió i promoció.

A continuació es presenta un repertori mínim de serveis que hauria d'oferir el conjunt de la xarxa bibliotecària de la ciutat. La seva distribució entre la biblioteca central urbana i les biblioteques de proximitat s'haurà d'anar concretant a mesura que es vagi materialitzant l'entrada en funcionament dels nous equipaments que es proposen més endavant.

Informació

La biblioteca pública ha de:

- Proporcionar accés a tota classe d'informació en tota mena de suports i formats a partir de recursos propis o externs. En relació directa amb aquesta qüestió, s'estudiaran les possibilitats de col·laboració i, si escau, la integració a les biblioteques d'altres equipaments ciutadans, per tal d'evitar duplicitats i, així, optimitzar millor els recursos disponibles (vegeu l'annex X).

Pla municipal del servei bibliotecari de la ciutat de Lleida

- Actuar com a portal d'entrada a la informació fent-la, així, accessible a tothom.
- Assessorar sobre com i on trobar la informació cercada, dins i fora de la mateixa biblioteca.
- Prestar especial atenció a la informació local i, com ja s'ha apuntat, aspirar a convertir-se en el nucli informatiu central del municipi, on convergeixin tots els serveis informatius sectorials municipals, sigui de manera física o de manera virtual.

Són serveis d'informació:

- Accés al catàleg del fons de cadascuna de les biblioteques i dels sistemes on aquestes s'enquadren.
- Accés a internet.
- Accés a recursos electrònics.
- Butlletins de novetats.
- Consulta a sala.
- Especialització temàtica.
- Establerta per a cada equipament tenint en compte la seva aportació al conjunt de la xarxa urbana.
- Informació bibliogràfica.
- Informació local i comunitària.
- Referència.

Préstec

Mitjançant aquest servei s'ofereix als usuaris la possibilitat de treure durant un temps establert llibres, revistes, documents audiovisuals i altres materials fora de la biblioteca.

Aquesta oferta bàsica del servei de préstec es complementa i amplia amb:

- Renovació de préstec.
- Reserva de préstec.
- Préstec interbibliotecari. La fixació de les condicions d'aquests serveis s'ha de fer d'acord amb la pràctica de la resta del Sistema de Lectura Pública de Catalunya.
- Autopréstec.
- Bústia de retorn de préstec.
- Taquilles de préstec. Aquestes prestacions s'han de preveure en els programes funcionals de les noves biblioteques perquè incideixen molt directament en els projectes arquitectònics.
- Préstec assistencial a domicili.
- Préstec institucional.
- Préstec de materials no documentals. Reproductors d'audiovisuals, obres d'art, ordinadors portàtils, càmeres digitals, etc. Si es decideix donar un servei d'aquest tipus, cal preveure el cost i fixar-ne les condicions.

Formació d'usuaris

Activitats formatives que permeten aprofundir en el coneixement dels serveis i recursos de la biblioteca:

- Cursos i tallers sobre ús de la biblioteca.
- Cursos i tallers sobre ús del catàleg.
- Cursos i tallers sobre recursos electrònics i en línia accessibles des de la biblioteca.
- Visites guiades, amb especial atenció a les visites escolars.

Suport a la formació i a l'autoformació

Els objectius de les activitats que es relacionen amb aquest servei són:

- Donar suport a l'alfabetització bàsica i a l'alfabetització informacional, i contribuir a la formació tecnològica i digital de la ciutadania.
- Donar suport a l'aprenentatge reglat i no reglat.
- Prestar orientació acadèmica i professional per afavorir la incorporació al món laboral.

Es poden considerar serveis de suport a la formació i a l'autoformació:

- Accés a programes informàtics.
- Cursos i tallers sobre TIC.
- Espai wifi.
- Sales d'estudis.
- Autoaprenentatge de català i d'altres llengües.
- En coordinació amb organitzacions i entitats especialitzades.
- Acreditació de competències en tecnologies de la informació i la comunicació (ACTIC). Existeix un acord amb el Departament de Polítiques Digitals i Administració Pública per tal que les biblioteques siguin un punt d'obtenció d'aquesta acreditació.
- Serveis a la comunitat educativa:
 - Suport bibliogràfic als docents.
 - Assessorament en l'organització de la biblioteca escolar.
 - Organització de sessions de formació d'usuaris (visites escolars).
 - Organització conjunta d'activitats de foment de la lectura.
 - Centre de recursos per a l'aprenentatge i la investigació (CRAI), fent incidència en les oportunitats que ofereix l'ús de maquinari i programari de darrera generació.

Promoció de la biblioteca i foment de la lectura

Organització d'activitats amb recursos propis o captació d'activitats ofertes per altres institucions, orientades a potenciar l'ús de la biblioteca i a fomentar l'interès per la lectura en adults i infants:

- Hores del conte.
- Clubs de lectura.
- Audicions, concerts, projeccions i representacions.

Pla municipal del servei bibliotecari de la ciutat de Lleida

- Conferències i presentacions.
- Exposicions.

Preveure la seva periodicitat i el seu abast ens permetrà dissenyar de manera més acurada els recursos materials que es necessitaran per portar-les a terme.

Cal fer un esment especial de les activitats d'extensió bibliotecària, realitzades amb la finalitat d'acostar la lectura a indrets freqüentats per la ciutadania i captar nous usuaris; mostren múltiples possibilitats:

- Bibliomercat, biblioplaça, bibliopiscina, biblioriu, etc.

També es poden considerar dintre d'aquest grup de serveis els que es relacionen amb la participació i la interacció dels usuaris en el desenvolupament dels serveis bibliotecaris, particularment:

- Bústia de suggeriments.
- Desiderates d'adquisició de fons.

Així mateix, l'extensió del carnet bibliotecari entre la població ha de considerar-se un objectiu prioritari de la biblioteca. A la consecució d'aquest objectiu poden ajudar les campanyes de descomptes i avantatges en altres àmbits culturals als quals podrien accedir-hi els posseïdors del carnet. Això significarà cercar la col·laboració amb entitats diverses i, fins i tot, l'acord amb institucions privades i empreses.

Serveis per a usuaris amb necessitats específiques

Aquest grup de serveis presenta una doble faceta:

- Adaptació de serveis per a usuaris que, per raons diverses, no els poden utilitzar de manera convencional:
 - Accés a internet per a deficients visuals / invidents.
 - Fons per a deficients visuals / invidents.
 - Fons de lectura fàcil.
 - Lectura a domicili.
 - Recursos per a deficients auditius.
- Oferta de serveis que potencien la inclusió social i la relació entre biblioteca i societat:
 - Benvinguda a la biblioteca (fulletó, vídeo curt, *gadgets*...).
 - Punt d'informació juvenil i altres serveis específics per a joves (per exemple: suport als deures escolars).
 - Informació per a nousvinguts: tràmits legals i administratius, drets i deures, salut, educació, aprendre la llengua, buscar feina, buscar habitatge, el nostre barri, la nostra ciutat...
 - Assessorament per a persones desocupades (per exemple: redacció del currículum), en relació amb els serveis de suport a la formació i a l'autoformació.
 - Informació per a emprenedors.
 - Fons per a prelectors.
 - Racó dels pares.
 - Informació turística.
 - Cessió o lloguer d'espais de la biblioteca.

Serveis virtuals

La biblioteca pública virtual integra tots els recursos i serveis que pot oferir la biblioteca a través d'internet.

Com a mínim s'ha de difondre:

- Ubicacions i dades de contacte.
- Informació general sobre la xarxa, els equipaments que la formen i sobre els seus serveis.
- Accés al catàleg i a altres fonts d'informació bibliogràfica.
- Agenda de les pròpies activitats.

Els serveis bibliotecaris a través d'internet poden formalitzar-se de maneres diverses no excloents, sinó complementàries. A continuació se n'exposen algunes sense voluntat exhaustiva:

- Lloc / pàgina web:
 - Portal d'accés a la informació:
 - Accés a la pròpia col·lecció mitjançant el catàleg.
 - Creació de continguts propis, especialment d'interès local (bases de dades, bibliografies, directoris, etc.).
 - Selecció qualificada de recursos aliens.
 - Educació.
 - Aprendre la llengua.
 - Buscar feina.
 - Buscar habitatge.
 - El nostre barri, la nostra ciutat..
 - Accés als serveis que s'ofereixen, tant en línia (per exemple: sol·licitud del carnet, reserves, renovacions, biblioteca digital, etc.) com presencialment.
 - Espai de comunicació ciutadana: entorn on l'usuari accedeix a temes d'actualitat bibliotecària i interacciona aportant informació i coneixements (fòrums, wikis, etc.).
- Bloc:
 - Nexe d'unió de tots els canals o xarxes socials de la biblioteca.
 - Permet difondre projectes i esdeveniments perquè puguin ser comentats i debatuts.
 - Espai d'intercanvi i comunicació idoni per als usuaris participants en determinades activitats de promoció de la biblioteca i foment de la lectura.
- Xarxes socials.
- Repositoris de documents.
- Marcadors socials.

Situació bibliotecària actual

A partir dels primers anys de la dècada dels vuitanta, l'Ajuntament de Lleida va impulsar programes de promoció de la lectura que es van concretar, com a realització més destacada, en l'establiment de 14 sales de lectura repartides per les diferents barriades i gestionades per les mateixes associacions veïnals, i d'una biblioteca municipal ubicada al Centre Cívic de Pardinyes.

La Biblioteca de Pardinyes està integrada en el Sistema de Lectura Pública de Catalunya i rep, per tant, el suport tècnic i altres recursos diversos que el Departament de Cultura posa a disposició de les biblioteques municipals que en formen part. En tot cas, malgrat això, es tracta d'una biblioteca no adequada pel que fa a superfície, fons, personal i horari si ens atenim als requeriments que estableixen els estàndards del Mapa de la Lectura Pública de Catalunya en relació amb l'àrea d'influència i usuaris potencials als quals s'adreça.

D'altra banda, l'any 1998, el Ministeri de Cultura finalitzava la rehabilitació de l'edifici de la Maternitat com a nova seu de la Biblioteca Pública de l'Estat (creada l'any 1842 per acollir els fons bibliogràfics de la província afectats per la desamortització de 1835), la gestió de la qual havia traspasat a la Generalitat el 1980, però retenint la seva titularitat. Es tracta d'un equipament ben dimensionat en tots els aspectes, preparat per complir adequadament el seu paper com a biblioteca central urbana.

La situació actual (01.10.2020) del servei bibliotecari a la ciutat de Lleida es pot resumir al quadre següent:

Biblioteca	Sup. (m²)	Fons	Personal	Horari setmanal
Biblioteca Pública de Lleida	4.690	215.513	9 bib. 10 tèc. aux. 3 sub.	49 hores
Biblioteca de Pardinyes	245	21.516	1 bib. 1 tèc. aux.	25 hores

Cal afegir, a més, les sales de lectura anteriorment esmentades, si bé no es poden considerar espais adequats per a la realització de la seva funció bàsica de satisfer les necessitats de lectura i informació de la població d'influència, principalment a causa de:

- La utilització indiscriminada dels espais per a activitats no bibliotecàries.
- La manca de formació especialitzada del personal encarregat, que precaritza el servei ofert, i les col·laboracions no retribuïdes que condueixen a la manca de compromís i a una curta temporalitat d'aquest personal.
- La insuficiència i obsolescència de les col·leccions, perquè no han estat concebudes, desenvolupades ni catalogades sota criteris professionals.

Anàlisi socioterritorial

El municipi de Lleida (212,3 km²; 139.315 h.³) presenta quatre unitats territorials definides que es prendran com a base per a la caracterització de l'estructura de la xarxa bibliotecària urbana:

Àrea central

49.451 h.

Àrea formada pel Centre Històric i els eixamples del centre de la ciutat, que conformen un sistema de rondes al voltant del turó coronat per la Seu Vella. Aplega el nucli antic de la ciutat, el qual resta circumval·lat per carrers més amples que voregen el recorregut de les antigues muralles. La major part de les línies urbanes d'autobusos de la ciutat fan aquest recorregut de circumval·lació amb una durada aproximada de 30 minuts i distribueixen de manera radial l'apropament als barris perifèrics.

Aquesta anella queda travessada interiorment per una zona de vianants al sud i a l'est i per importants carrers o avingudes de circumval·lació al nord i a l'oest. Aquesta centralitat i l'accessibilitat afavoreixen que la seva activitat econòmica principal sigui la comercial, amb una alta concentració d'establiments de tota mena, especialment petit comerç.

En general, es tracta d'una zona força densa en població, caracteritzada per la presència d'edificis plurifamiliars, amb carrers de traçat irregular al Centre Històric i més regular a les àrees planificades de les rondes de l'eixample.

Quant a les característiques socioeconòmiques de la població podem distingir de forma general dues àrees:

Barris amb estructures d'edat més joves, amb nivells de renda general més baixos i que han acollit en els darrers anys notables percentatges de població estrangera: Centre Històric, Príncep de Viana-Clot, Rambla Ferran-Estació.

Barris de la resta de les rondes del nucli urbà central que acullen població més envellida de rendes mitjanes.

En aquesta àrea s'ubiquen també els principals edificis administratius, molts d'ells de caràcter patrimonial històric: Ajuntament, Diputació, delegacions de la Generalitat, rectorat de la Universitat de Lleida, Teatre Municipal de l'Escorxador, Auditori, etc. En la zona oest de la primera ronda està ubicada la Biblioteca Pública de Lleida, però la concentració més gran de població i densitat es dona en la banda contrària de l'anella, als límits dels barris del nord (barri de Príncep de Viana-Clot).

Àrea nord

34.783 h.

Àrea formada pels barris de Balàfia, Pardinyes i el Secà de Sant Pere. Durant els darrers trenta anys, en virtut del desenvolupament del POUM i el cobriment de les vies del ferrocarril, el seu creixement ha anat diluint les antigues barreres urbanístiques. Són barris obrers tots ells que es configuraren després de la Guerra Civil, més enllà de la via del ferrocarril, tot i que Pardinyes partia ja d'un nucli d'habitatges originat prop de l'antiga estació de classificació de mercaderies ubicada al costat del Parc de la Mitjana. Pardinyes i Balàfia gaudeixen a més d'una molt bona accessibilitat amb connectivitat directa a la xarxa de carreteres i autovia que transcorre al nord.

³ Dades de població, amb data 01/01/2019, facilitades pel Departament d'Estadística de la Regidoria de Govern Obert i Qualitat Democràtica i Institucional de l'Ajuntament de Lleida.

Pla municipal del servei bibliotecari de la ciutat de Lleida

El desenvolupament de sòl durant els anys noranta sobre espais intersticials entre els barris nord facilitaren l'articulació i integració dels barris entre ells, i entre aquests i el nucli urbà central en el marge dret del riu.

El servei de transport públic encara diferencia, però, els tres barris amb tres línies d'autobusos diferents que fan recorreguts d'entre 40 i 60 minuts amb circumval·lació inclosa. Les distàncies caminant des del centre variarien entre els 25 i els 45 minuts entre els punts més propers o més llunyans del centre de la ciutat. L'actual eix viari central de circulació i habitatge seria el format per les avingudes de Prat de la Riba i la de Corregidor Escofet. L'activitat econòmica de la zona recull, a part del petit comerç de proximitat, molts establiments de superfícies comercials mitjanes, especialment en els vials principals i d'entrada i sortida nord de la ciutat.

Analitzades les piràmides de població dels tres barris, la mitjana d'edat és de trenta-sis anys i un 30% és població menor de vint-i-cinc anys. Això representa uns alts indicadors de població jove i en edat d'estudiant. Aquest fet produeix en si mateix una alta i urgent demanda de nous serveis bibliotecaris. Les rendes familiars disponibles dels barris van de rendes mitjanes-baixes al barri del Secà de Sant Pere i rendes mitjanes als barris de Pardinyes i Balàfia.

La zona nord compta amb un elevat nombre de centres educatius i amb l'Escola Oficial d'Idiomes, ubicada a l'eix central de la zona. En conseqüència, tenint en compte tots aquests indicadors, l'encreuament entre les avingudes de Prat de la Riba i la de Corregidor Escofet es pot considerar el lloc més idoni per a la ubicació d'una biblioteca de proximitat, ocupant l'espai central entre els tres barris.

Àrea sud-est

32.281 h.

Àrea que comprèn els barris de la Bordeta, Cappont i els Magraners, tots ells al marge esquerre del riu Segre. Els barris de Cappont i Bordeta són d'origen històric tot i que la seva consolidació i expansió es produeix a mitjans de segle XX. Magraners té origen d'urbanització marginal a través de processos de parcel·lació de l'altiplà de secà que el suporta, com el barri del Secà, als anys quaranta del segle XX.

La urbanització de sectors intersticials entre els barris del marge esquerre, alguns parcialment executats i altres en previsió, facilitaran l'articulació d'aquests. En aquests sectors es localitzen actualment els potencials de creixement urbà més notables de la ciutat.

El barri de Cappont, a la façana del riu Segre, és també el més proper a la Biblioteca Pública de Lleida, a la qual es pot accedir a peu en un temps mitjà aproximat de quinze a vint minuts i, a més, està connectat al centre amb una línia de transport urbà d'àmplia freqüència. Enllaçat amb la ciutat mitjançant tres ponts i dues passarel·les, és el barri on s'ubica el Campus de Cappont de la UdL (amb biblioteca pròpia al Campus) i el parc urbà més important. Ha estat una zona de molt recent expansió i creixement urbanístic, la qual cosa ha afavorit l'establiment de població més jove. Es tracta d'un barri de caràcter obrer, de rendes familiars mitjanes, tot i que la transformació amb el procés de canalització del riu Segre i la ubicació del Campus de Cappont facilità la transformació de la façana del barri que allotja avui classes mitjanes-altes.

El barri de la Bordeta, que aplega pràcticament la meitat de la població d'aquesta àrea, s'ubica entre els altres dos i disposa també d'una línia regular de transport urbà pròpia amb l'enllaç preceptiu amb el circuit central. Des d'aquest barri la distància mitjana a la Biblioteca Pública de Lleida supera els 30 minuts caminant. La seva activitat econòmica principal és comercial, amb establiments botiguers de tota mena, especialment petit comerç. Tot i això, hi ha també una zona de superfícies comercials mitjanes i grans ubicades al llarg de la carretera nacional i a les zones d'expansió urbanística projectades o en vies de desenvolupament entre tots tres barris.

El barri de Magraners és el que té menys població dels tres, prop de 3.000 habitants, però concentrats a l'extrem sud-est de l'àrea entre el Polígon del Camí dels Frares i els accessos a l'N-240, a una distància de més de quatre quilòmetres del centre de la ciutat. Tot i disposar d'una línia de transport públic pròpia, resta molt allunyat del nucli i també dels serveis bibliotecaris

actualment existents. Aquesta llunyania li confereix unes característiques especials que caldrà tenir en compte a l'hora d'expressar les necessitats bibliotecàries futures. En aquest sentit, val a dir que seria desitjable la creació d'un punt de lectura connectat a la biblioteca de proximitat. Una biblioteca de proximitat que, per raons de distàncies geogràfiques i de concentració de població, hauria de situar-se preferentment al barri de la Bordeta o als espais urbanitzables entre aquest barri i el de Cappont.

Àrea oest

21.728 h.

L'àrea, força diversa, comprèn els barris i les partides rurals localitzades a l'oest de la ciutat situades entre la carretera d'Osca (el límit al nord), el riu Segre (el límit al sud) i el Passeig de Ronda (que marca el límit est). L'àrea comprèn els barris de Ciutat Jardí, el Joc de la Bola i la Mariola, i les partides rurals de l'oest de la ciutat (entre la carretera d'Osca al nord-oest i el riu al sud-oest) i part del barri Institut-Templers (a l'oest de Passeig de Ronda) i bona part de Camp d'Esports. S'estructura entorn d'un ampli cercle configurat per dos eixos entesos com a rondes de circumval·lació que connecten les carreteres de sortida cap a Osca i l'Aran amb l'N-II. Ambdós extrems són accessibles mitjançant tres línies de transport urbà que s'incorporen al circuit central urbà amb freqüències de pas d'entre 20 i 30 minuts.

L'actual barri de Ciutat Jardí s'implanta al nord de la ciutat de Lleida articulat bàsicament pel carrer Alcalde Rovira Roure, la prolongació del qual és la carretera d'Osca (N-240) i accés a l'autovia (A2). La construcció del Parc de les Basses, que s'inicia el 1959, i la construcció d'equipaments esportius privats (Club Tennis Lleida), donen lloc a la instal·lació progressiva d'habitatges de segona residència al llarg de l'eix adreçats a famílies de rendes mitjanes-altes i altes de la ciutat. Durant els anys setanta apareixen també a la zona, enmig de les partides de l'horta, urbanitzacions amb habitatges aïllats que també s'implanten en el municipi veí d'Alpicat, configurant un eix de preferent suburbanització amb densitats baixes i caracteritzada per la presència d'habitatges unifamiliars.

Durant els anys vuitanta bona part d'aquests habitatges i altres que s'aniran consolidant a l'àrea es convertiran en habitatges de primera residència, pressió de conversió en primeres residències que també es traslladà a l'horta veïna. La consolidació residencial i origen del barri de l'àrea ve acompanyada per la classificació de sòl com a urbanitzable amb tipologies de baixa densitat en el Pla General Municipal de 1979 i el seu posterior desenvolupament des de finals dels anys vuitanta. El Pla General Municipal de 1999 amplia a ponent, dins l'àrea urbana del barri de Ciutat Jardí, els teixits de baixa densitat (Pla Parcial SUR2, aprovat en 2011), el traçat del qual s'articula al voltant d'un nou vial (Av. de Ciutat Jardí), paral·lel a Alcalde Rovira Roure, que arrenca del nou pont sobre el ferrocarril de Vallcalent. Aquesta nova àrea de Ciutat Jardí combina l'habitatge unifamiliar en parcel·les relativament petites i algunes edificacions plurifamiliars sobre l'Av. de Ciutat Jardí, encara en consolidació. El barri de Ciutat Jardí anirà acollint població benestant amb nivells alts d'estudis i famílies amb els nivells de renda familiar disponible més elevats del municipi.

Al sud de Ciutat Jardí, hi ha el barri del Camp d'Esports, que compta amb dues parts diferenciades: l'àrea més propera a l'àrea esportiva, caracteritzada per la presència del grup d'habitatges unifamiliars que es varen consolidar abans de la Guerra Civil molt lluny del que aleshores era el nucli urbà entorn del Centre Històric i que avui allotja famílies benestants, i l'àrea més densa, que és contigua amb Joc de la Bola i que allotja famílies de rendes mitjanes.

El barri de Joc de la Bola es va desenvolupar a finals dels anys vuitanta, després d'urbanitzar-se l'àrea de l'entorn del centre comercial Carrefour, al Passeig de Ronda. L'exemple de densitats mitjanes allotja famílies de rendes mitjanes-altes.

La Mariola (amb uns 11.000 habitants) és un dels barris més poblats i més densos de la ciutat. El barri va néixer a partir dels anys quaranta del segle passat per absorbir la immigració provinent de diverses regions espanyoles i de les comarques lleidatanes. Al llarg dels anys també ha anat acollint famílies gitanes històricament assentades al Centre Històric.

Pla municipal del servei bibliotecari de la ciutat de Lleida

Com la majoria de barris d'habitatge públic configurats durant la postguerra, la Mariola va anar creixent, amb forts dèficits d'urbanització i equipaments, a partir de polígons d'edificació en blocs aïllats en una antiga partida rural allunyada de la ciutat, de la qual va estar desconnectada totalment fins als anys vuitanta. El creixement urbanístic experimentat per la ciutat el darrer quart del segle XX va contribuir a integrar físicament el barri en el conjunt urbà. Aquesta integració s'ha accentuat durant els successius governs democràtics i especialment a partir del Pla de barris, desenvolupat entre els anys 2004 i 2012, que va suposar la inversió més significativa duta a terme al barri: construcció de diversos equipaments, millores urbanístiques i millores dels habitatges.

Durant la darrera dècada s'han produït canvis importants en l'estructura de la població del barri: per una banda, fruit de les noves promocions d'habitatge a la zona del turó de Gardeny, arriben famílies amb poder adquisitiu mitjà; per altra banda, a partir de la crisi immobiliària, arriba un contingent important de població migrant provinent d'altres barris de la ciutat, a la vegada que el barri es va veure submergit en grans processos de desnonament, dació en pagament i abandonament de les llars.

La Mariola és un barri caracteritzat actualment per la multiculturalitat, on s'acumulen situacions de vulnerabilitat, risc social i exclusió. També hi viuen moltes persones que no pertanyen a aquests grups desfavorits, però que n'acaben patint els efectes. En aquest sentit es pot parlar de vulnerabilitat territorial. És un dels barris de la ciutat amb les rendes familiars disponibles més baixes.

Al sud de la Mariola, el barri Institut-Templers, es localitza al peu del turó de Gardeny i al voltant dels instituts de secundària Joan Oró, Màrius Torres i Gili i Gaia. El barri allotja famílies de renda mitjana-baixa. A l'oest, l'àrea s'obre a l'horta de l'oest a través dels eixos del camí de la Mariola i del camí de Vallcalent. Les partides i nuclis que hi trobem són: les Torres de Sanui, Alpícat, Sant Just, Empresseguera, Malgovern, Fontanet lo Curt, Pla de Montsó, Vallcalent, Caparrella, la Mariola, Plana de Gensana, Rufeia i Butsènit.

Proposta de xarxa urbana bibliotecària

L'organització de la xarxa urbana s'ha de basar, tal com s'exposa al Mapa de la Lectura Pública de Catalunya, "en els principis de coordinació i cooperació. Si bé cada biblioteca manté una estructura pròpia i té capacitat de gestió i d'organització, a través de la biblioteca central urbana se li superposen un seguit de funcions comunes i un nivell de coordinació general".

Així doncs, d'acord amb la distribució territorial presentada al punt anterior, i tenint en compte l'exposat prèviament pel que fa a necessitats detectades i objectius de servei a aconseguir, es fa la següent proposta d'estructuració del sistema de lectura pública local:

Biblioteca central urbana

La Biblioteca Pública de Lleida es constitueix, a banda de les funcions que ha de complir com a biblioteca central comarcal i biblioteca provincial, en la biblioteca central urbana. A més, és la biblioteca que cobreix les necessitats com a biblioteca de proximitat de l'àrea central de la ciutat.

D'acord amb l'art. 33 de la *Llei 4/1993*⁴, "les biblioteques centrals urbanes coordinen les altres biblioteques i els serveis bibliotecaris mòbils del terme municipal, d'acord amb el que estableix el Mapa de la Lectura Pública, i els donen assessorament i suport".

El Mapa determina que la biblioteca central urbana es constitueix en el nucli central del sistema de lectura pública de la ciutat, ha de coordinar-ne l'estructura i donar-li suport; per dur-ho a terme, la direcció de la biblioteca ha de disposar dels recursos i de l'estructura que li permetin treballar, conjuntament amb les direccions de les altres biblioteques públiques, bàsicament els aspectes següents:

- **Política de recursos humans.** Per a una millor operativitat és recomanable establir una política de recursos humans que faciliti que el conjunt de recursos d'una xarxa urbana es configuren com un mateix equip de treball.
- **Política de col·lecció.** Per a un millor rendiment dels recursos és recomanable entendre el conjunt de recursos d'informació de les diferents biblioteques com una única col·lecció i establir una política general per a tota la xarxa o sistema local: adquisicions, subscripcions a revistes, subscripcions a recursos electrònics, retirada de material obsolet, especialitzacions, redistribució de fons, acceptació de donatius, venda de llibres, entre d'altres.
- **Polítiques d'accés.** Per oferir un bon servei a la ciutadania cal coordinar els horaris dels diferents punts de servei a la ciutat, de manera que es garanteixi una franja de servei la més àmplia i adequada possible. També cal coordinar les polítiques d'accés als serveis: polítiques de préstec, d'accés a recursos electrònics, entre d'altres.
- **Política de promoció i foment.** Per promoure de manera eficaç els serveis de la biblioteca i per fomentar-ne l'ús, és recomanable programar conjuntament les activitats. S'inclouen també dins d'aquest concepte de promoció i foment:
 - Les polítiques adreçades a col·lectius concrets: serveis a hospitals, minories ètniques o lingüístiques, col·lectius en situació de marginació social, entre d'altres.
 - Els nous serveis o serveis temporals.
 - Les polítiques de cooperació i col·laboració amb altres institucions o centres.

⁴ "Llei 4/1993, de 18 de març, del sistema bibliotecari de Catalunya". DOGC, núm. 1.727 (29 de març de 1993), p. 2.217-2.222.

Biblioteques locals de proximitat

Creació de tres biblioteques en finques municipals amb la qualificació de zones d'equipament a les àrees nord, oest i sud-est, respectivament, amb els següents dimensionaments mínims:

Edifici	
Zona d'acollida i promoció	250
Àrea d'accés	115
Espai polivalent	70
Magatzem de l'espai polivalent	10
Espai de suport	20
Espai de formació	35
Zona general	560
Àrea d'informació i fons general	430
Àrea de música i imatge	45
Àrea de diaris i revistes	85
Zona infantil	175
Àrea d'informació i fons infantil	175
Zona de treball intern	115
Despatx de direcció	20
Espai de treball intern	65
Dipòsit documental	
Magatzem logístic	15
Espai de descans de personal	15
Superfície total de programa	1.100

Fons documental de lliure accés	
Fons general total	19.500
Coneixements	10.700
Ficció	4.900
Música i imatge	3.900
Fons infantil total	5.500
Coneixements	1.900
Ficció	2.600
Música i imatge	1.000
Fons total	25.000
Títols de diaris i revistes	120

Pla municipal del servei bibliotecari de la ciutat de Lleida

Equipament	
Punts públics d'accés informàtic	13 + (10 formació)
Punts de lectura	110

Personal	
Personal total	5 - 7
Director bibliotecari	1
Bibliotecaris	0 - 1
Tècnics auxiliars	4 - 5
Hores setmanals de servei	35

Aquests dimensionaments generals han de servir per pautar correctament cada projecte, però la caracterització de cadascuna d'aquestes biblioteques locals de proximitat s'haurà de precisar en un programa funcional detallat i individualitzat, que tindrà en compte les característiques sociodemogràfiques i altres aspectes d'interès de l'àrea concreta i de la població a la qual s'adreça. En qualsevol cas, caldrà tenir en compte el següent:

- Pel que fa al fons, i considerant les noves tendències de consum cultural, podria augmentar en algun punt el percentatge de llibres en detriment dels materials sonors i els audiovisuals.
- Un segon bibliotecari (a banda del director) o un cinquè tècnic auxiliar haurien de ser requerits en cas que l'equipament no es plantegés en una única planta diàfana o que les característiques de l'edifici obliguessin a una excessiva compartimentació.
- Les hores setmanals de servei s'haurien de repartir almenys entre sis dies la setmana i en horaris de matí i de tarda, encara que sigui en dies alternatius.

Sales municipals de lectura

L'Ajuntament valorarà, a mesura que es vagi avançant en la consecució d'aquest pla municipal, la conveniència de mantenir o tancar les sales municipals de lectura que romanguin en funcionament.

En qualsevol cas, la gran extensió del terme municipal (212,3 km²), amb nuclis de població molt allunyats del centre –entre ells, dos EMD: Raimat i Sucs (1.075 h. en conjunt)– pot fer aconsellable el manteniment o l'establiment de punts satèl·lits d'informació i lectura en aquests nuclis. El plantejament d'aquests equipaments hauria de seguir les indicacions del Departament de Cultura i estar d'acord amb els criteris següents:

- Equipament excepcional, només justificable per atendre zones especialment aïllades o molt allunyades de la biblioteca de proximitat, i amb escassa densitat de població.
- Punt satèl·lit de la biblioteca de proximitat corresponent o de la biblioteca central urbana, sense direcció pròpia.
- Amb personal fix retribuït (1 tècnic auxiliar) i un horari mínim d'atenció al públic de 12-15 hores setmanals.
- Fons bàsic, que caldrà revisar i actualitzar permanentment sota els criteris de la biblioteca local de proximitat o de la biblioteca central urbana.

- Punt de préstec interbibliotecari.
- Punt d'accés a internet (amb possibilitat d'integrar els telecentres ja existents).
- Punt d'expedició de carnets del Sistema de Lectura Pública de Catalunya.

Coordinació del sistema urbà de biblioteques

Al marge de les funcions de coordinació que la *Llei 4/1993* atorga a la biblioteca central urbana –plasmades de manera concreta al Mapa de la Lectura Pública de Catalunya i recollides més amunt–, podria considerar-se necessari l'establiment d'una figura pròpia dins l'organigrama municipal per facilitar els processos administratius i el manteniment dels equipaments de les biblioteques de proximitat.

Així mateix, la constitució i la fixació de funcions d'una comissió de lectura pública municipal s'hauria de realitzar en els termes establerts per l'art. 38 de la *Llei 4/1993*.

Previsió de costos

El càlcul dels costos de construcció i posada en marxa de cada biblioteca s'ha realitzat d'acord amb barems unitaris estandarditzats. Obviament, el seu valor és només orientatiu, ja que l'import final estarà subjecte a múltiples factors: titularitat del solar, rehabilitació o construcció de nova planta, qualitat del mobiliari, sistemes de control, etc.

Pel que fa a les despeses de funcionament que caldrà esmerçar anualment una vegada inaugurat l'equipament s'han tingut en compte per al càlcul, a més de barems estandarditzats, dades reals de despesa (2018) de biblioteques que es troben en trams similars de dimensionament, això és, entre 1.100 i 1.300 m² de superfície útil i un nombre similar de personal efectivament treballant-hi.

Els costos del personal especialitzat que, eventualment i d'acord amb les seves característiques particulars, es pogués necessitar en cada biblioteca no ha estat inclòs al quadre de la despesa anual de funcionament. L'import per treballador es pot estimar entre 30.000 i 40.000 euros i hauria de ser tingut en compte als programes funcionals dels equipaments.

Les administracions supramunicipals hauran d'aportar els percentatges corresponents de despesa d'acord amb les seves competències i en funció dels seus propis programes de suport i subvencions a les biblioteques públiques.

Posada en marxa de cada biblioteca de proximitat

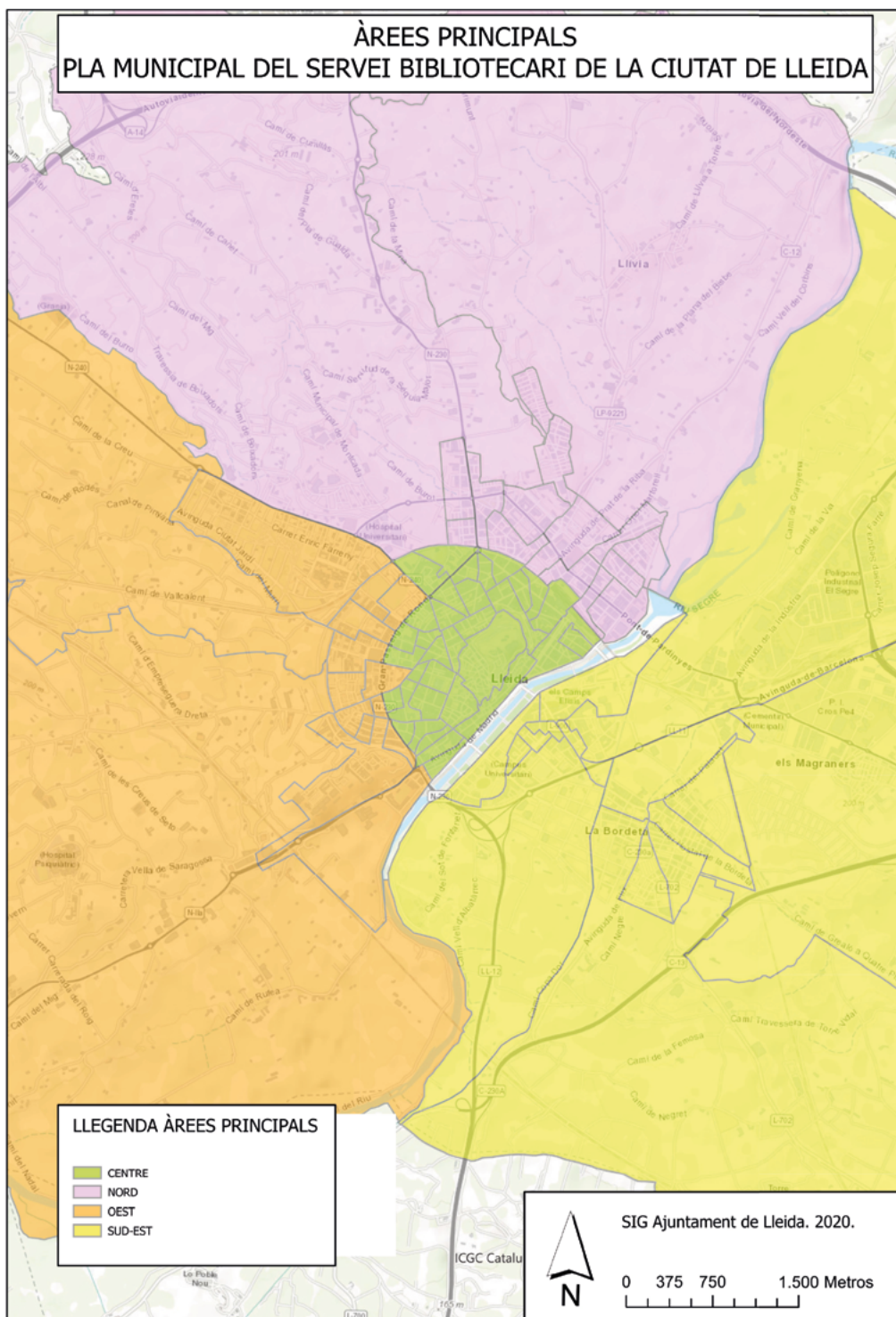
Conceptes	Preu mitjà per m ² o cost unitari	Totals
Edifici		1.738.000
Redacció del projecte	80	88.000
Obres i instal·lacions	1.160	1.276.000
Mobiliari i senyalització	340	374.000
Col·lecció: fons inicial (15.000 documents)	20	300.000
Equipament informàtic: 28 estacions de treball (13 públic + 5 personal + 10 formació)	1.500	42.000
Total		2.080.000

Despesa anual de funcionament de cada biblioteca de proximitat

Conceptes	Preu mitjà per m ² o cost unitari	Totals
Personal		202.327,84
2 bibliotecaris	31.538,92	63.077,84
5 tècnics auxiliars	27.850,00	139.250,00
Col·lecció		60.800,00
10% del fons total (2.500 documents)	20,00	50.000,00
Publicacions periòdiques (120 títols)	90,00	10.800,00
Manteniment de l'equipament i dels serveis	70,00	77.000,00
Activitats i altres despeses de funcionament		10.000,00
Total		350.127,84

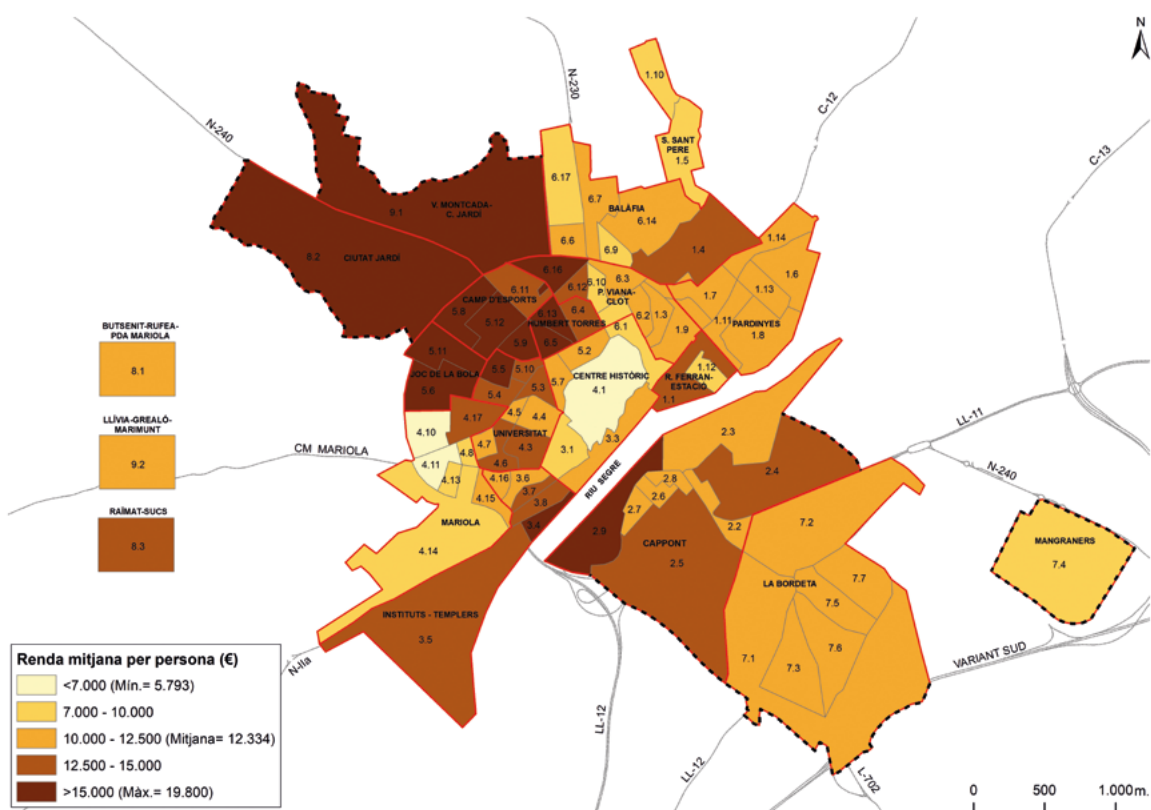
Annexos

Annex 1: mapa de zonificació

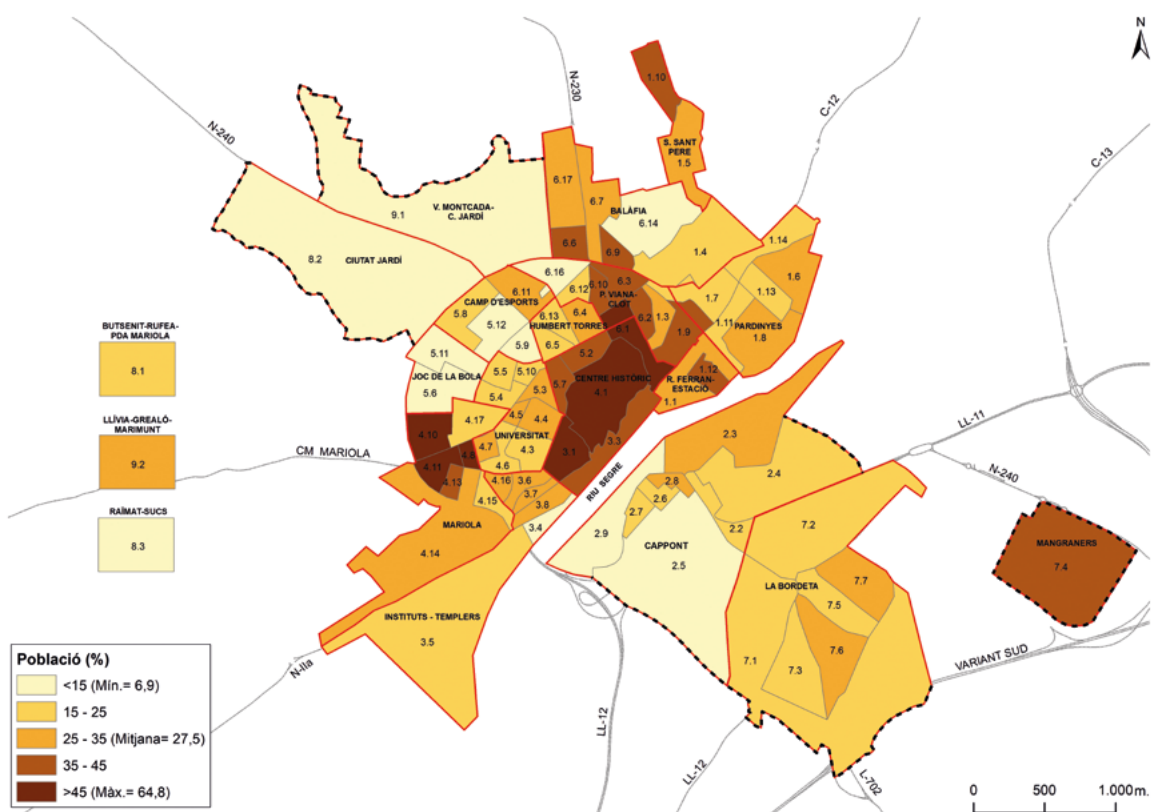
Font: Cartografia de SIG, Ajuntament de Lleida

Annex 2: mapa de la renda mitjana anual disponible per persona a les seccions de districte de la ciutat de Lleida (2017)

Font: Realitzat per Jaume Macià (Dep. Geografia i Sociologia-UdL) a partir de dades de l'Atlas de distribución de renta de los hogares, de l'INE, 2017.

Annex 3: mapa del percentatge de població que viu en unitats de consum amb ingressos <10.000 euros anuals (2017)

Font: Realitzat per Jaume Macià (Dep. Geografia i Sociologia-UdL) a partir de dades de l'Atlas de distribución de renta de los hogares, de l'INE, 2017.

Annex 4: llistat i mapes d'equipaments integrables i col·laboració

Equipaments susceptibles de ser integrats a les biblioteques

Centre Històric

- Ludoteca del Centre Històric
- Telecentre-Centre Cívic del Centre Històric

Centre Ciutat

- Mediateca Josep Alcobé
- Telecentre-Centre Cívic de Democràcia
- Telecentre-Llar de Jubilats Bonaire

Balàfia

- Ludoteca de Balàfia
- Telecentre-Centre Cívic de Balàfia

Pardinyes

- Telecentre-Centre Cívic de Pardinyes

Secà de Sant Pere

- Telecentre-Centre Cívic del Secà de Sant Pere

Cappont

- Ludoteca de Cappont
- Telecentre-Centre Cívic de Cappont
- Telecentre-Llar de Jubilats de Santa Cecília

La Bordeta

- Ludoteca de la Bordeta
- Telecentre-Centre Cívic de la Bordeta

Els Magraners

- Telecentre-Centre Cívic dels Magraners

La Mariola

- Telecentre-Centre Cívic de la Mariola

Equipaments susceptibles d'establir vincles de col·laboració amb les biblioteques

A més a més dels centres educatius de totes les etapes de l'ensenyament...

Centre Històric

- Centre de Recursos Juvenils La Palma
- Centre Cívic del Centre Històric
- Fonoteca-Sala de Lectura de l'Auditori
- Fons de consulta Escola Municipal de Belles Arts
- Centre de Documentació del Centre d'Art La Panera

Centre Ciutat

- Centre Cívic de Democràcia
- Centre d'Estimulació Precoç Plançó
- Fons de consulta Aula Municipal de Teatre

Balàfia

- Centre Cívic de Balàfia

Pardinyes

- Biblioteca de l'Escola Oficial d'Idiomes
- Centre Cívic de Pardinyes
- Escola Municipal de Jardineria Les Basses

Secà de Sant Pere

- Centre Cívic del Secà de Sant Pere

Cappont

- Centre Cívic de Cappont

La Bordeta

- Centre Cívic de la Bordeta
- Centre d'Educació Especial Esperança

Els Magraners

- Centre Cívic dels Magraners

La Mariola

- Centre Cívic de la Mariola

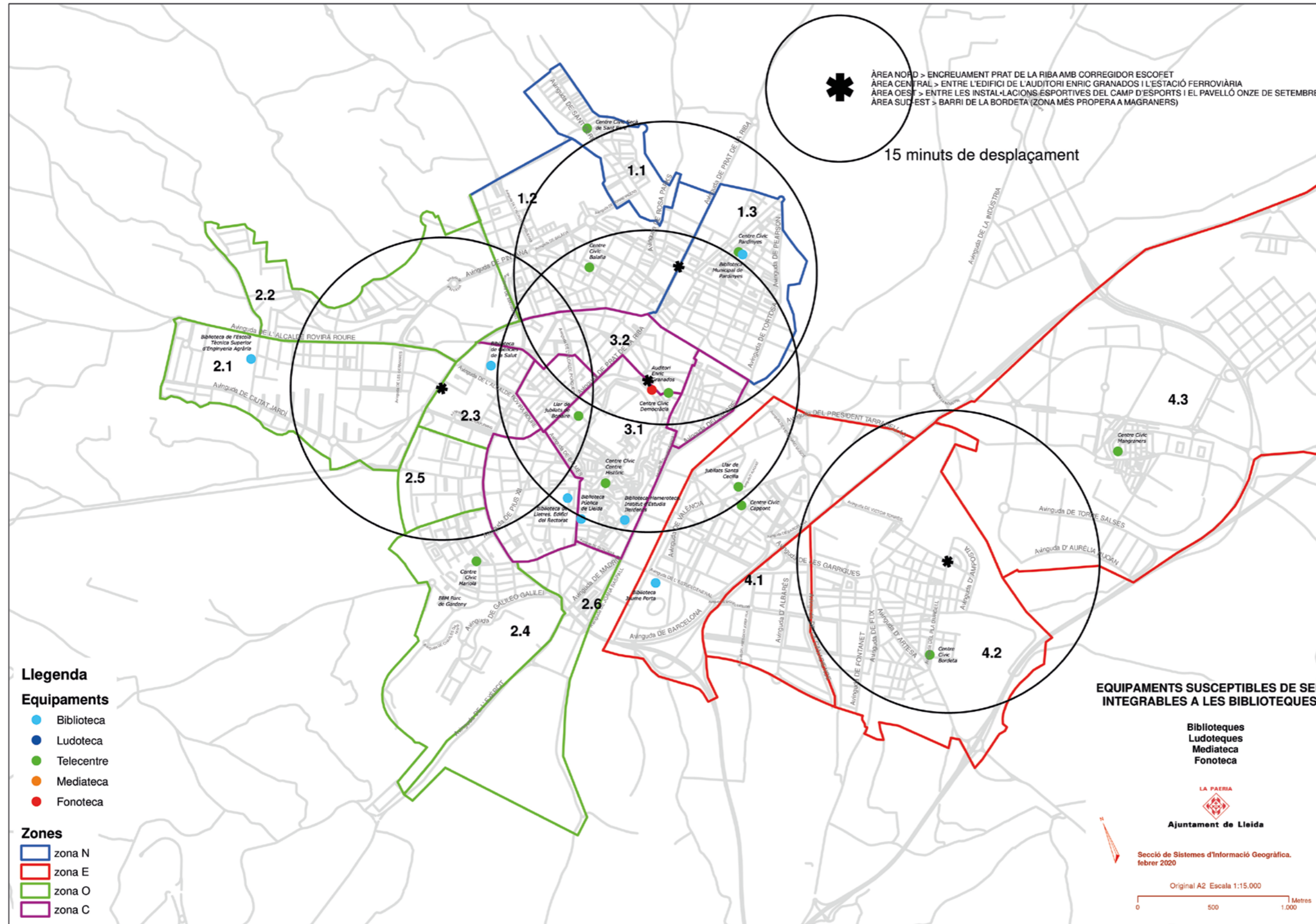
Joc de la Bola

- Associació AREMI

Partida de la Caparrella

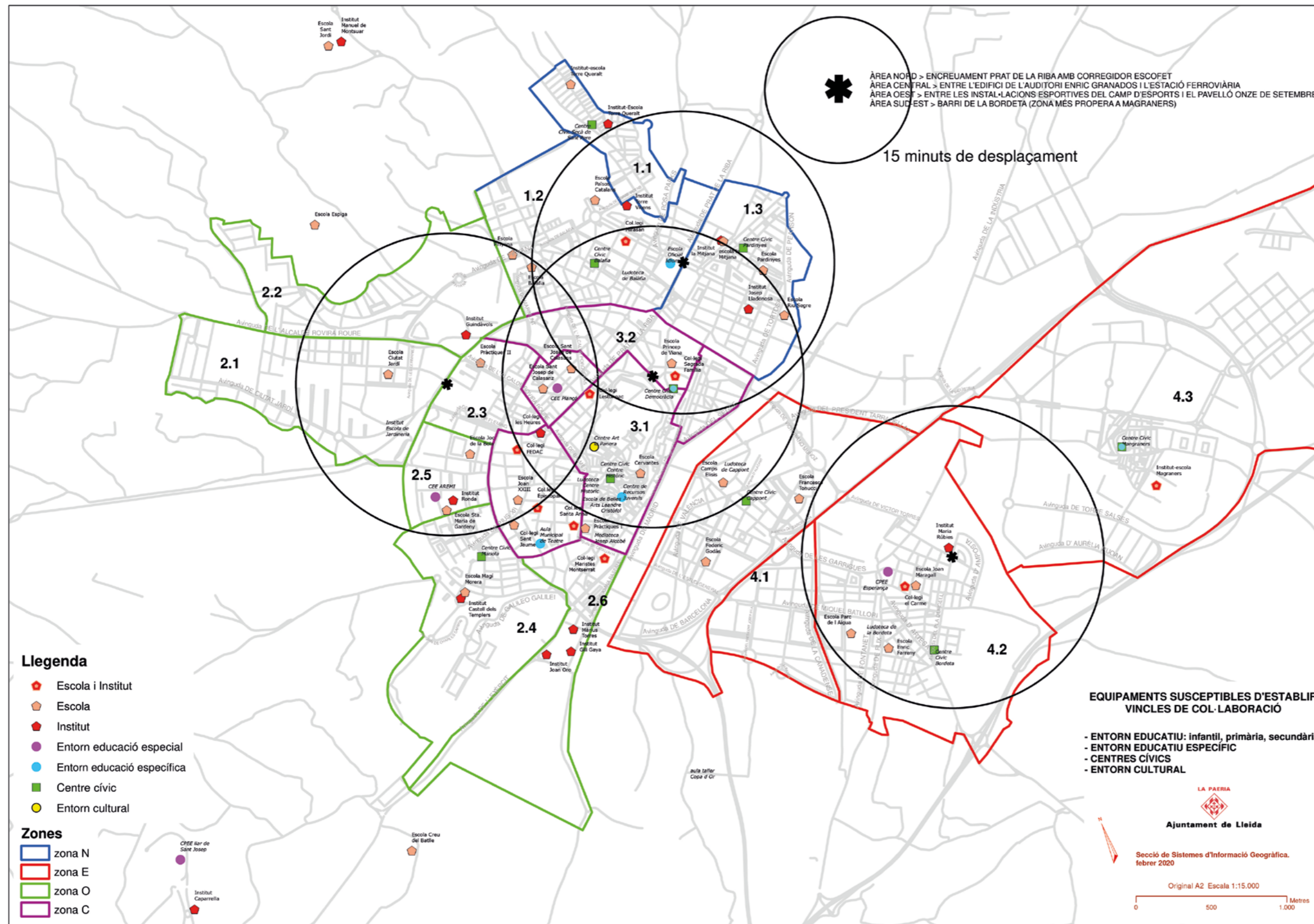
- Escoles Especials Llar de Sant Josep

Mapa d'equipaments susceptibles de ser integrats a les biblioteques

Font: Cartografia de SIG, Ajuntament de Lleida

Mapa d'equipaments susceptibles d'establir vincles de col·laboració amb les biblioteques

Font: Cartografia de SIG, Ajuntament de Lleida

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Biblioteques
Públiques
de Catalunya

LA PAERIA

Ajuntament de Lleida